

»čisté« čtvrtiny § 2253 obč. zák. z povinnosti přispívati k úhradě dílů povinných.

Vraťme se k řešení původně kladených tří sporných otázek případu analysovaného v článku kol. Dr. Mošuty.

1. Vzhledem k tomu, že theorie se vyslovila pro naturální povahu »čisté« čtvrtiny (opačně Schiffner), důsledky názoru opačného vedou, jak jsme viděli, ke konstrukcím příliš umělkovaným a problematickým, nejvyšší soud dříve sám, byť i nepřímo, zastával opačný názor než v cit. případě, při peněžní povaze »čisté« čtvrtiny § 1253 obč. zák. scházejí úplně normy pro způsob zjištění a analogie norem občanského zákoníku pro vypočtení dílu povinného nelze beze všeho užití (zejména není důvodu ku zřízení inventáře, jímž jedině by se peněžní díl § 1253 obč. zák. dal určit) a konečně autoři osnovy čl. občanského zákoníku, vesměs první autority právní ve státě, považovali názor o naturální povaze »čisté« čtvrtiny § 1253 obč. zák. za samozřejmý a platnému právu plně odpovídající, jest se přikloniti k tomuto názoru a zahrnouti názor opačný.

2. Výplaty v dědické smlouvě uvedené nese smluvní dědic sám ze svého, neboť nejde o »volné pořízení zůstavitele« podle § 1253 obč. zák., nýbrž o smluvní ustanovení ve prospěch třetích osob, jež jest posuzovati podle § 881 obč. zák., jest jednostranně vůbec neodvolatelné a platí ustanovení § 881, odst. druhý i. f. obč. zák.

3. Smluvní dědic neparticipuje jak zákonný dědic na volné čtvrtině, neboť působí § 757, odst. první i. f. (opačně při mínění o peněžní povaze »čisté« čtvrtiny § 1253 obč. zák., neboť by manžel byl pouze spoluodkazovníkem).

JUDr. LADISLAV SKULA, notář. substitut v Brně:

Svolání věřitelů a námitka, že pozůstalost nestačí.

I.

Podnět k této úvaze dal praktický případ.

Opatrovník nezletilého dědice přihlásil se před zjištěním výše pozůstalostních dluhů k pozůstalosti jménem nezletilého dědice s výhradou dobrodiní inventáře ze zákona, nežádaje za svolání pozůstalostních věřitelů.

Po provedení soupisu zjistilo se, že pozůstalost jest silně předložena a vzal proto opatrovník nezletilého dědice dědickou přihlášku jeho jménem podanou, dosud však soudem nepřijatou, zpět a vzdal se jménem nezletilého dědice nároků dědických.

Opatrovnícký soud však neschválil tohoto vzdání se dědictví a zpět vzetí dědické přihlášky nezletilého dědice k předložené pozůstalosti, nýbrž dědickou přihlášku nezletilého dědice přijal a vydal odevzdací listinu, podle níž pozůstalost předložena byla nezletilému dědici odevzdána z jedné čtvrtiny, kterou byl k dědictví povolán, podle zákona.

Jest pro dědice právně prospěšnější předloženu pozůstalost přijati jako dědic s výhradou dobrodiní inventáře se přihlásivší, či ji odmítnouti?

Zodpovědění této otázky vyžaduje, abychom uvážili rozsah povinnosti dědice oproti věřitelům pozůstalostním a způsob, jakým se může dědic ochrániti proti případné škodě, hrozící mu v tom případě přes podanou dědickou přihlášku podmíněnou.

II.

Dlužno rozlišovati dobu před odevzdáním pozůstalosti a po jejím odevzdání.

Před odevzdáním pozůstalosti ručí dědici toliko jako *r e p r e s e n t a n t i* pozůstalosti jejím věřitelům a toliko zděděným jménem, a to podle Ungra, Stubenraucha a Ehrenzweiga i dědici bezpodmínečně se přihlásivší k dědictví.

U dědice bezpodmínečně se přihlásivšího k pozůstalosti je v tom směru jiného názoru Kirchstetter, opíraje se o slovní výklad §u 807 všeob. obč. zák., avšak touto odchylkou všeobecného mínění nemíním se zabývati. Poukazuji v tom směru na vyvrácení tohoto názoru Ehrenzweigem na straně 489 jeho »Systému« (vydání z roku 1924).

Jinak tomu jest po odevzdání pozůstalosti.

Stranou ponechávám otázku, jak ručí dědic přihlásivší se k dědictví bezpodmínečně.

Zopakuji pouze, jak ručí dědic přihlásivší se k dědictví podmíněně, a budu tedy v dalším pod slovem »dědic« míniti dědice přihlásivšího se k dědictví podmíněně.

Ručení toto vymezuje zákon takto:

1. v §u 802 všeob. obč. zák.:

»Dědic jest věřitelům jen potud zavázán, pokud pozůstalost stačí na jejich a jeho vlastní pohledávky.«

2. v §u 815 všeob. obč. zák.:

»Nezažádá-li dědic u soudu za svolání věřitelů nebo zaplatí-li některým věřitelům, kteří se přihlásili, pomíjeje ostatních a nedostane-li se pak na některé věřitele, poněvadž pozůstalost nestačí, dědic ten, třeba se přihlásil podmíněně, ručí veškerým svým majetkem na tolik, kolik by věřitelé poškození dostali, kdyby pozůstalost se byla mezi ně rozdělila podle zákonného řádu.«

Tímto zákonným řádem míní se podle poznámky uvedené v Manzově vydání všeob. obč. zák. řád konkursní.

Sporno jest podle nauky (prof. dr. J. Krčmář), zda dědic ručí toliko do výše hodnoty pozůstalosti, soupisem podle §u 92 a násl. nesp. pat. zjištěné, či pozůstalostí samou (pro viribus hereditatis či cum viribus hereditatis).

Judikatura a též někteří teoretici, jmenovitě Kirchstetter, Stubenrauch a Ehrenzweig, jsou prvého názoru, příznivějšího věřitelům, poněvadž tento názor činí dědice zodpovědným ze správy zděděného jmění.

Tento názor (dědic ručí pro viribus hereditatis) i mně se zdá správnějším, vždyť správa pozůstalosti stejně bývá nejčastěji ne-li výslovně tedy aspoň mlčky dědici ponechána.

Poněvadž však tento právní názor ukládá dědici též nebezpečí zhoršení a zkázy pozůstalosti, jest spravedlivě, aby též případně zhodnocení pozůstalosti přišlo k dobru dědice, a nepovažuji proto za správná rozhodnutí ze dne 4. listopadu 1890 č. 12505 sb. 13465, z 28. dubna 1887 č. 3329 sb. 11566, ze dne 29. srpna 1878 č. 4988 sb. 7125, otištěná v Manzově vydání všeob. obč. zák., pokud vyjadřují zásadu, že »Nevylučuje dalších nároků již placení do výše hodnoty soupisem zjištěné, nýbrž vyčerpání skutečné pozůstalosti.«

Ostatně i judikatura kolísá, jak patrně jest z rozhodnutí ze dne 2. listopadu 1865 č. 9163 sb. 2310, otištěného rovněž v Manzově vydání všeob. obč. zák. a vyjadřujícího zásadu, že »Dědic ručí jen v rozsahu inven-

táže bez ohledu na případný pozdější prodej pozůstalých realit nad odhadní cenu.«

Podle toho nesporný soudce schválením soupisu a odhadu pozůstalosti určuje, do jakého obnosu ručí dědic věřitelům pozůstalostním.

Ačkoliv je tedy v tom směru soupis a odhad pozůstalosti tak důležitý pro pozůstalostní věřitele, přece není povinností soudu neb notáře soupis a odhad pozůstalosti provádějícího, aby věřitele pozůstalostní o soupisu a odhadu uvědomoval, vyjma výjimečný případ, když věřiteli bylo povoleno oddělení dědictví od dědicova jmění. (§ 95 nesp. pat.)

Toliko pro úplnost připomínám ustanovení §§ 821 a 550 všeob. obč. zák., podle nichž ručí více dědiců podmínečně se k pozůstalosti přihlásivších věřitelům pozůstalostním před odevzdáním pozůstalosti solidárně, po odevzdání však každý jednotlivý dědic toliko kvotou podle poměru svého dědického podílu.

III.

Jest mým úmyslem zabývat se v tomto pojednání toliko účinky svolání pozůstalostních věřitelů, nikoli popisováním tohoto řízení.

Již ve svolávací vyhlášce samé bývá na některé z těchto účinků upozorněno. Věřitelé, kteří v ediktální lhůtě nepřihlásí svých pohledávek, nemají na pozůstalost, pokud jim nepřísluší zástavní právo, žádných dalších nároků. Tomu rozumí judikatura tak, že před výplatou pohledávek, třeba po projití ediktální lhůty, dlužno přihlášku věřitelovu respektovati. Věřitelé dědici neb opatrovníku pozůstalosti známi neztrácejí svých nároků, byť by svých pohledávek nepřihlásili (sr. iudikaturu).

Bezprostředním účinkem vydání vyhlášky o svolání pozůstalostních věřitelů jest však odklad placení (§ 813 všeob. obč. zák. »dem Erben steht es frei ... bis nach verstrichener Frist mit der Befriedigung der Gläubiger inne zu halten«).

V nauce jsou různé názory o tom, jaký rozsah má toto dědicovo oprávnění na odklad placení pohledávek pozůstalostních věřitelů a zda může býti ve sporu uplatňována vůči pozůstalostním věřitelům námitka svolání věřitelů.

Některí jsou toho názoru, že § 813 všeob. obč. zák. neukládá pozůstalostnímu věřiteli, který soudně svoji pohledávku likviduje, žádných obmezení ani při žalobě ani při exekučním vymáhání, že tedy § 813 všeob. obč. zák. má účinnost toliko tehdy, když dědic neb opatrovník pozůstalosti chce uspokojiti dobrovolně mimosoudně se přihlásivšího věřitele (tak Wessely a četné judikáty). Tomu prý nasvědčuje § 811 všeob. obč. zák., obsahující zásadu »Die Gläubiger sind aber nicht schuldig, eine Erbserklärung abzuwarten«, v němž podle nich je řečeno, že žádnému věřiteli nemá býti zamezen pořad práva.

Toto odůvodnění však zdá se mi býti mylné, poněvadž myslím, že § 811 všeob. obč. zák. vyslovuje toliko zásadu, že věřitel nemusí vyčkávatí podání dědické přihlášky dědicem, nýbrž žádati zřízení opatrovníka a proti němu může své nároky uplatňovati.

Při svolání věřitelů však vždy jest již buď dědic k pozůstalosti přihlášen aneb zřízen opatrovník pozůstalosti.

Také logickému výkladu jasně stilisovaného §u 813 všeob. obč. zák. odporuje tento názor Wessely-ho, ne-

bof, jak praví Ehrenzweig, nelze předpokládati, že zákonodárce chtěl právě jen dobrovolné placení odložití a netrpělivé věřitele nutiti v každém případě k vedení sporu a exekuce.

Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 9. července 1872 čís. 20 vyslovil tuto zásadu:

»Právo v §u 813 všeob. obč. zák. zřízené dědici a opatrovníku pozůstalosti, sečkati až do uplynutí lhůty určené ke svolání pozůstalostních věřitelů s uspokojením pozůstalostních věřitelů, nepřekáží těmto, aby své pohledávky uplatňovali v řízení sporném a zjednali si uspokojení v řízení exekučním.«

Dr. Max Reich ve svém známém díle »Handbuch des Notariats« upozorňuje na tento názor Nejvyššího soudu v soudních rozhodnutích převládající, za něhož se může dědic mnohdy ocitnouti v trapném postavení, že totiž k zamezení větší škody jest nucen vymáhanou pohledávku před skončením ediktálního řízení zaplatiti a tím na sebe uvaliti škodlivé následky v §u 813 všeob. obč. zák. uvedené. Zde jest podle mínění dra Maxe Reicha v zákoně mezera.

Naproti tomu Ehrenzweig nevidí v zákoně mezery, nýbrž vyvozuje z materialii (Offner: Prot. II. str. 291) na něž se výše citované rozhodnutí Nejvyššího soudu odvolává, že § 813 všeob. obč. zák. dává dědici neb opatrovníku pozůstalosti právo »mit wirklicher Hintanzahlung auch schon bekannten Gläubiger, denen übrigens an Verfolgung ihrer Rechte nichts benommen ist, bis nach verstrichener Ediktalfrist zurückzuhalten«.

Věřitelé pozůstalostní mohou tedy své pohledávky zažalovati, mohou pro ně vésti již před uplynutím ediktální lhůty exekuci k zajištění, nemohou však před uplynutím ediktální lhůty vésti exekuci k uspokojení.

Povolí-li soud věřiteli pozůstalostnímu před uplynutím ediktální lhůty exekuci k uspokojení, musí se dědic neb opatrovník pozůstalosti brániti návrhem na odklad exekuce podle §u 42 čís. 6 exekučního řádu, chce-li se uvarovati ručení podle §u 815 všeob. obč. zák.¹⁾

IV.

Při předlužených pozůstalostech uvaruje se dědic nejlépe ručení, hrozícímu jemu podle §u 815 všeob. obč. zák., zažádá-li u soudu o uvalení konkursu na pozůstalost a tím zajistí věřitelům pozůstalostním, aby pozůstalost se mezi ně rozdělila »podle zákonného řádu«.

Mnohdy však z různých skutkových příčin bude dědici záležeti na tom, aby konkurs nebyl na pozůstalost uvalen, po případě i věřitelům pozůstalosti bude mnohdy milejší, aby konkurs na pozůstalost nebyl prohlášen.

¹⁾ Zajímavý jest názor Kirchstetterův, podle něhož pohledávky pozůstalostních věřitelů mohou býti i před uplynutím ediktální lhůty zažalovány a za likvidní uznány, musí však v tom případě soudní výrok zníti ne jako obvykle, že žalovaný jest povinen zaplatiti do 14 dnů pod exekuci, nýbrž, že věřitel jest oprávněn žádati zaplacení své, za likvidní uznané, pohledávky, teprve tehdy a v té míře, až po uplynutí ediktální lhůty bude správně sestaven stav pozůstalostních aktiv a passiv a zjištěno, kolik z pozůstalostního jmění připadá na zažalovanou pohledávku.

Kromě toho jest podle názoru Kirchstetterova odkázati všechny snad došlé exekuční návrhy na termín určený svolávací vyhláškou.

Podobně Krauz jest toho mínění, že sice smí věřitel žalovati, že však lhůta k placení, v rozsudku určená, nesmí uplynouti před lhůtou, určenou ve svolávací vyhlášce.

V takových případech dojde k odevzdání předlužené pozůstalosti dědici.

Po odevzdání pozůstalosti nemůže dědic již žádati o soudní svolání pozůstalostních věřitelů ani o prohlášení konkursu na pozůstalost. Vždyť odevzdáním splyne pozůstalost s ostatním majetkem dědicovým. Podle výše uvedených úvah můžeme dedukovati, že dědic ručí každému pozůstalostnímu věřiteli svým veškerým jměním, třebaž se přihlásil k pozůstalosti s výhradou dobrodiní inventáře, za kvotu, která by na věřitele připadla, kdyby se pozůstalost rozdělila mezi věřitele podle kursního řádu, a sice ručí dědic ten v rozsahu inventáře bez ohledu na případné zhodnocení či znehodnocení pozůstalosti.

Nerozhoduje zde, zda ten který věřitel dříve svou pohledávku vymáhal, neplatí zde zásada »prior in tempore, potior in iure«, nýbrž dědic jest nucen, chce-li se uvarovati ručení podle §u 815 všeob. obč. zák., vůči věřitelům požadujícím na něm více než svrchu zmíněnou kvotu, hájiti se námitkou, že pozůstalost nestačí, a předložit soudu o tom důkazy a žádati vypočtení kvoty, kterou toliko jest povinen věřitelovu pohledávku zaplatiti.

Soud jest povinen k námitce, že pozůstalost nestačí, na návrh přihlížeti a provésti nabídnuté důkazy k cifernímu určení dědicova závazku a nemůže jej odkázati až na eventuelní námitky podle §u 35 exekučního řádu. (Rozh. ze dne 5. listopadu 1924 Rv. I. 1572/24.)

V.

Měl bych nyní zodpověděti otázku položenou v úvodu tohoto článku, zda jest pro dědice právně prospěšnější přijati předluženou pozůstalost, ovšem s výhradou dobrodiní inventáře, či ji odmítnouti.

V odstavci III. citovaný názor Nejvyššího soudu, podle něhož ani soudní svolání pozůstalostních věřitelů nepřekáží, aby pozůstalostní věřitelé zjednali si uspokojení svých pohledávek v řízení sporném a exekučním ještě před uplynutím ediktální lhůty, zajisté vystavuje dědici nebezpečí majetkové ztráty, jak na to bylo poukázáno.

Poněvadž dědic ručí věřitelům toliko do výše inventáře (sporno) t. j. do výše, jakou byla aktiva a passiva v inventáři odhadnuta, jest případné zhodnocení neb znehodnocení pozůstalostních aktiv na účet dědicův.

Konečně jest potřebí uvážiti, že vzdáním se dědickeho nároku vzdává se dědic i nároku na případné dodatečně na jevo vyšlé jmění pozůstalostní, o němž v okamžiku vzdání se dědictví nevěděl.

Nelze tedy generelně zodpověděti otázku v úvodu tohoto článku položenou. Bude vždy potřebí přihlížeti ke všem skutkovým okolnostem toho kterého případu.

Dr. LAD. SKULA:

Ověření podpisu na plné moci při pozůstalostech.

Až do vydání zákona o základních ustanoveních soudního řízení nesporného ze dne 15. června 1931 č. 100 Sb. z. a n. platil § 8 cís. patentu ze dne 9. srpna 1854 č. 208 ř. z. o soudním řízení nesporném.

Podle tohoto ustanovení požadovalo se při pozůstalostech, aby plné moci, vydané v jiné zemi než v zemi,

v níž projednávající soud měl sídlo, byly vždy opatřeny soudně neb notářsky ověřeným podpisem, třebaž plná moc vydána byla v zemi Československého státu.

Byl-li na příklad projednací soud na Moravě a plná moc vydána v Čechách neb na Slovensku či na Podkarpatské Rusi, bylo nutno podpis na plné moci, pro pozůstalostní řízení znějící, dáti soudně neb notářsky ověřiti.

To se změnilo novým řízením nesporným, totiž zákonem č. 100/1931 Sb. z. a n., jímž mezi jinými zrušen byl též § 8 cís. patentu č. 208/1854 ř. z.

Zákon o základních ustanoveních soudního řízení nesporného ze dne 19. června 1931 č. 100 Sb. z. a n. ustanovuje o plných mocích toliko v § 9, že

a) plná moc musí býti při prvním úkonu před soudem prokázána listinou nebo prohlášena ústně do protokolu,

b) rozsah, účinek a trvání její řídí se obsahem plné moci a soukromým právem,

a v § 34, podle něhož platí i o plných mocích v řízení nesporném analogicky předpisy zákona o řízení sporném.

Platí tedy i v řízení nesporném — jak v Mrštínově vydání nového zákona o řízení nesporném se uvádí na str. 81 — obdobně ustanovení § 30 c. ř. s., že když zmocnění stalo se listinou soukromou a vznikne pochybnost o její pravosti, lze na návrh, nebo z moci úřední naříditi, aby podpis zmocnitelův na listině byl soudně neb notářsky ověřen a rovněž že ustanovení toto nemá platnosti, když advokát nebo notář soudu známý zakročuje jako zmocněnec a potvrdí pravost podpisu, odvolaje se na svou přísahu.

Z toho vyvozují, že podle nového nesporného řízení není zapotřebí ověřeni podpisu na plné moci pro pozůstalostní řízení, jsou-li tyto plné moci vydány kdekoli na území Československého státu.

Výjimka ovšem je případ, že vznikne pochybnost o pravosti plné moci.

JUDr. OTTO HYBL, Mor. Ostrava:

K praktickému použití § 29 nesp. pat.

Že okruh notářské činnosti jest stále více zúžován, o tom netřeba se šířiti.

Zapomíná se, že řada různých drobných osvědčování jest pouze malou součástí složitějšího ústrojí odpovědné agendy notářské a že hlavním úkolem notáře zůstává působiti v širokých vrstvách lidových jako nepředpojatý učitel a právní rádce, vésti strany objektivně při tvoření nových právních poměrů a tak nemalou měrou spolupůsobiti a přispívati při utváření se nového práva.

Nejsmutnějším ovšem zjevem jest, že především některé soudy na místě, aby zejména k jejich ulehčení přispívající činnost notářskou řádně ocenili, notáře stranám nadřadili a za sobě rovného uznali, dopouštějí se pravého opaku a naříkajíce při tom na přetížení, notáře přehlíží a prohlašují často neodpovědně, že notářství jest přebytečnou institucí.

Nedostatek nutno hledati ovšem hlavně v zastaralém notářském řádu.

Jest jisto, že tento notářský řád jest technicky pochybeným a neodpovídá ani zdaleka dnešnímu celkovému právnímu vývoji.

Vzhledem k této těžké situaci, ve které se stav notářský nyní nachází, nutno trvati bezpodmínečně na tom, aby notářům, jako soudním komisařům, bylo dáno to, co jim alespoň dle stávajících zákonů patří.